

Rehekuu
20. päiv
2009

Nummör
21 (192)

Leht mass erälde
ostõn 5 kruuni

UMÆ LEHT

VANA VÕROMAA RAHVA UMAN KEELN LEHT

Uibo Toomas: massu jäägu mõtsaumanigu kätte!

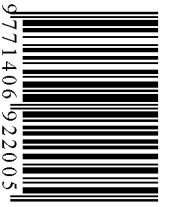
Kae lk 2

Võromaa perändkultuuri jälgi pite

Kae lk 3

Ruitlanõ: pallas võtminõ avit!

Kae lk 4

Lindora laada päält saa tähtraamatut

Seo kuu 28. pääväl tulõ nigu egä aasta Lindora laat ja kom-bõ perrä saa laada päält osta ka vahtsõt, 2010. aastaga Võro-seto tähtraamatut – juttõ ja piltega kallendrit.

Päält kallendri, tunnõtumbi võrokõisi ja setodõ tsõõrikidõ sünnüpäivi saa tähtraamatust lukõ Valpri Liina tettüt juubõli-luku kunagidsõt Võro liinapääst Asi Akslit, Kalkuna Andreasõ intervjuud vahtsõ seto ülembsootska Sarvõ Ötõga, Mikita Valduri juttu Lõunacesti mütoloogiast läbi hindä sugulaisi. Lindora laadu aoluust kirotas Võromaa

muusõumi tiidjämisi Ruusmaa Artur, man omma Kauksi Ülle ja Rahmani Jani Lindora-luulõtusõ.

Tähtraamatun om mitmit oppuisi: Mürgü Heiki kõnõlõs katussõtegemisest, latsilõ opatas ijäst pildi, paiupilli, vesipõõrä ja tuulõkellä tegemist. Om ka järgmäse Uma Pido kavast üte laulu sõna ja noodi, kaemisõs omma Võro kunstikooli latsi tshkendüse.

Tähtraamadu pand kokko Lauritsa Leelo, kaasõ tekk Lauritsa Piitre. Välläandja om Võro Selts VKKF.

UL

Vahtsõn-Antslan maitsti 57 purgisüüki

KONNULA AIRI

4. rehekuul peeti Vahtsõ-Antsla rahvamajan kõgõ perre mihkclipäivä, kohe Urvastõ valla inemise olli toonu ütenukun mekmises 57 sorti purki tettüt süüki.

Soolast kraami oll purki tettü rohkõmb ku magusat. Maitsa sai näütüses tomadi-tsisnoki tuurhoidust, sibulamuusi, marineeritüisi kikkasiini. Et oll hää pirniaasta, oll pirne pantu viikuvvõ hoidussõ sisse.

Et hinnati ka purkõ vällänagemist, sis olli söögimeistri purkõ päälä ka uhkõ linigu heegeldänü vai ummõlnu. Vanaimäkese olli tennü mekmises ka mafanapsõ: noilõ pudõlilõ olli peris mütsükese päälä meisterdedü ja sildi vanast kallendrist perrä tettü.

Kokko tulnu söögisõbra valõ kõgõ parõmbas purgisõögis Kasevälä Veronika «Maiasmoka kurgü», Jõgiste Tiiu paloka-pirni-moosi ja Konnu-

la Evi marineeridü kõögivilä. Kurõmafaviina ja tsukru seen veerütõdüsü kurõmarju iist sai preemiä ka Uhtjärve Krehvinide pere.

Viil sai kaia, ku suurõs omma timahava kõögivilä kasunu ja mändse esierälidse kujo võtnu. Näütüses oll Kurelaugu Viivi ostnu keväjä Tsooru laada päält viis kaaliluumä ja sügüses kasvi pia kõik inämb ku nelläkilotsõs. Viivi kül üteli, et tä ei olõ viil pruuvnu, kas nä süvvä kõlbasõ.

Päält mekmist ja kaemist tull purgisõögiksõn. Urvastõ valla söögimeistri kraami hinnati korgõlt: suurõmb jagu purkõ müüdi maaha 40–50 krooni iist. Üte mafaveini iist masti üle saa krooni ja Krehvinide Ess-suust kořadu kurõmařa hundijalavi ja uhkõ klaasmõõga seen müüdi maaha 200 krooni iist.

Viil sai kõgõperrepääväl kaia ravihainanäütüst, oppi hapnõkapsta tegemist ja paprõkorvi volfmist.

Purgisõõgi mekmine.

KALLIONI KRISTINA PILT

Minevä riidi ja puulpäävä oll Moosten illos kaia ja kullõlda, kuis perimõmuusiga oppipäivil mänge ütenukun kannõld nii koolilatsõ ku ka vanaimä. Huvilidsõ olli Mooste mõisahe kokko tulnu nii Moostest, Põlvast ku muialtki.

Oppipäivi kõrraldaja Põdekraati Ülle selet, et rahvapillioppusõ mõtõ tullõ suvõl, ku Moosten oll restauraatoridõ oppus. «Mõti, et rahvamuusika passis tuuga häste kokko,» kõnõlõ tä. Seokõrdnõ oppus oll sõs joba tõnõ.

«Ulle kõlist ja küsse, kas avitami vällä,» kõnõli rahvapillioppaja Sildoja Krista (pildi pääl hääd kätt) ja Raivo. Nimä omma peri Pärnumaalt, a tüükotus om näil hoobis kavvõl Islandimaal. «Ku kaia, ku pikk maa om Islandihe tüüle kävvü, sis Moostehe oll tsupsti ja kohal!» naard' Krista, kiä oppas Islandil väega mitmõ maa rahvapille. «Tuu om supõr, et Moosten käüdäs kuun, tellitäs hindäle pilli, a kõgõ suurõmb väärtüs om iks tuu, et kuun mängvã esi põlvkunna,» kitt' Sildoja Krista Mooste folgisõpru. «Mullõ tunnus, et rahvamuusika om Lõuna-Eestin rohkõmb elo osa ku muial Eestin.»

«Egä ma pillimisi ei olõ, a ku saa hindä jaos oppi ja vahel koton tinitä, sis saa meele rõõmsambas,» selet' latsiaiaoppaja Ojasaarõ Tiiu (52) Vanaküläst, kiä lei ütenu joba ka suvitsõl oppusõl.

Riidis jõudsõ Moostehe ka ütessä vagivahtsõt väikeist kannõld. Nuu telse oppusõ kõrraldaja Mooste folgikoda, miä vidä Moosten ka suurt keväjäst Põlva Folkfesti. Viil korjas koda rahva käest kokko vannõ pille, et noid järgmäse pido aigu kaemisõs vällä panda.

HARJU ÜLLE jutt ja pilt

Üts väega makus päiv Varbusõl

PEEDOSAARÕ KAISA

Magusasõpru om iks hulga: 10. rehekuul käve makõ kraami võistlusõl «Kuldne Maius 2009» kaeman ja hääd-parõmbat mekmän päält tuhandõ inemise.

Maitsa sai kumpvekke ja mett, a egäüts pidi päält tuud kirja pandma, mändse sordi timäle inämb miildü. Kõgõ parõmbat mett oll mul külh rassõ vällä valli: kõik 11 sorti olli hää.

Kumpvekkega oll lihtsamb: valli tull viie vanõmba ja nelä vahtsõmba sordi siäst. Mu meelet olli kõgõ parõmba Karamelle mõro trühvli ja sama firma peris vahtsõnõ komm: mandli-martsipani pralince valgõ šokolaadiga.

Kokko kofati 300 inemise arvaminõ. Kõgõ parõmbas klassiklidsõs šokolaadikumpvegis sai Kubija Hotell-Luudusspaa trühvli Kubija ja kõgõ parõmbas vahtsõs kumpvegis Maiasmoka Vana Tallinna trühvli.

Kuis esierälidse makjusõ valmis saava, tuud sai uuritus kumpvegitegijä Mõtsamoori vai Karjusõ Irje (41) käest.

Mõtsamuur oll vällän ummi pedäjänõgla-, kikkaseene-, pörkna- ja miikumpvekkega. Nuu kats edimäst sorti ai rahva esieränis tsibisemä: inemise sõki kõgõ naidõ katõ leti iin.

PEEDOSAARÕ KAISA PILT

Seo lavva päält olli luo kirotaja meelet kõgõ parõmba maguga kõgõ tummõmba ja kõgõ hellemba kumpvegi.

Mõtsamoori oll muidoki tuust hää miil ja tä kitt: «Mi turus omma neo inemise, kiä pidävä umast tervüsest luku. Ja tegeligt – ku nä omma joba naidõ kumpvekke mõnnu tunda saanu, sis ostva edesi kah.»

Karjusõ Irje OÜ Tervüse Kodo om kumpvekke tennü koda kats aastat. Tegemise man pruuk tä õnnõ Võromaal peri mahhekraami. Õnnõ šokolaad om Belgiast tuud. Ka veidikese esierälidse kumpvegitretsepti omma Võromaal vällä märgidü – tuud tüüd tege Irje esi.

Kumpvekke sisse kakk Mõtsamuur ka vitamiine ja mineraalõ, midä inemiisile vaia latt. Timä kumpvekke seen om ka säänest kraami, midä hariligt makjusõ sisse iks ei panda: kuusõnõgla, tatrik, meliss, raudrohi. «Parhilla tahetas kõgõ inämb kuusõ-

nõglakumpvekki, pörkna- ja kikkaseenekumpvegi omma jälki vahtsõ,» üteli mano OÜ Tervüse Kodo tuutmisjuht Papi Mirjam (43), kiä juhatas rahva süütmist ka Kubija Hotell-luudusspaa.

Ma proomõ kah ütenu kumpvekki, kon seen kuusõnõgla ja tatrik. Mullõ ku magusasõbralõ tuu joht mokkapiten es olõ: väega andsak maik oll ja makus kah õigõhe es olõ. Tõisi sortõ es julgugi inämb puttu. Mesi om tuu iist kimmäs makõ kraam. Joba 20 aastaka mesinigu ammõtit pidänü Tulli Eda (42) kõnõl miist hää meelega.

«Nemiisile miildüs mesi,» üteli tä. A egäüte käest rahvas iks mett ei osta, tahetas osta kimmä mesinigu käest. Ja olkõ parhilla rassõ aig, mesi latt iks sama häste kaubas nigu innegi.

Õnnõ nuuri mehidsepidäjüt võinu Eda meelet inämb päälä kassu. A egästüest joht taa ammõdi pidäjät ei saa: «Mehidse piät väega miildümä,» selet' Eda.

Taa makõ päävä vidäjäl, Varbusõ Mõisamihi Seldsi esimel Lindali Kalevil (47) oll hää miil, et edimäst kõrd peet makus päiv ja makjusõvõistlusõ kõrda latsi.

Kalev oll hää diplomaat ja püüde müüdi hiili küsimisest, mäane kumpvek tälle hindäle kõgõ inämb miildü. Tä üteli, et kõik olõnõs tujost: mõnikõrd miildüs küländ makõ, tõnõkõrd või ka kuusõnõglakumpvek peris hää olla.

Mõte säändse ütütuse kõrraldamisõs tull Kalevil katõ asa päälä: «Mi uma Kõllõstõ kumpvegimeistri pandva ummi tuutidõ sisse mett. Ja tõsõs oll valli, kas küssü PRIA tukõ tuu päälä, et minnä kohegi vällämaalõ säändsele messile vai tetä esi sääne päiv.»

Makus päiv tekk tutvas õnnõ käsitüü kõrran tettüid ja tervüsele haid makjusi, et rahvas naanu inämb märkmä tuu päälä, et makus kraam, midä ostaat, võinu olla luuduslik, tervüsele kasulinõ ja hää.

Lindali Kalev taht ka tulõval aastal sändsesama ettevõtmisõ tetä. A Varbusõ mõisaga om tal eräle plaan: tuust piät saada Muusigamõisa – hää muusiga kullõmisõ kotus.

Abikäsi kulus iks är

Seo sükkis tulõ palfodõlõ iks küländ rassõ: või-olla olõ-i inämb tüükotust ja mafa-scene omma kah joba mõtsast ot-san. Mi inemine om sääne, et egä timä nii väega tõisi käest api ei otsi ja kurtma-ikma lää-i. A api või olla väega vaia: sai lainu võetus, et latsilõ kooliaša osta ja tagasi massa ei jõvva, liinainemiisile tulõva õkvalt sälgä kõva küttearvõ. Vanakõisi naatas kah huuldõkodost är tuuma: sugulasõ jõvva-i näide sääil pidämise iist krõpõt hinda massa.

Kuis saanu avita neo inemise, kinkal hindäl viil elo rii pääl om? Ütte-tõist om naatu joba vällä märkmä. Seo sükkis om mitmõl puul kõrraldõt vanakraamiturgõ, jactas ilma rahalda rõivit, kofatas ütitselt rahha üte vai tõsõ tarviligu aša jaos.

Tuud perämäst asja võinu viilgi inämb tetä. Ku iks kuulõt, et perrel olõ-i rahha talvõpuio ostmisõs vai piät rahapuudusõ peräst latsõ trennist är võtma, sis saa külä vai kogokund iks raha kokko panda, tarviligu aša är osta vai kinni massa. Ku tunnõt mõnt ütiskut vanainemist, sis olõ-i palfõ kõrra timä mant läbi astu, küssü, kuis lätt ja kas midägi vaia olõ-i. Su jaos väiku avitaminõ või olla hädälisele suur pääsemine.

HARJU ÜLLE, päätoimõndaja

UMALEHT

Telmisenummõr 00917

Ilmus egä katõ nädäli takast tõsõpäävä

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro

E-post: umaleht@umaleht.ee; info@umaleht.ee

Päätoimõndaja: Ülle Harju 78 222 21, 56 606 494
info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja: Laivi Org laiivi77@hotmail.ee

Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster 56 213 177
mariko.faster@gmail.com

Välläandja: Võro Selts VKKF
Trükjã: AS Võro Täht

Lehe välläandmist tugõva:

Riiklinõ programm «Lõunaeesti kiil ja kultuur» ja

Uma Leht Internetin: WWW.umaleht.ee

Paprõlehe-kujolist Umma Lehte saa lukõ ka Internetist www.netiajakiri.ee päält!

Uibo Toomas: riik võissi massu mõtsaumanigu kätte jättä!

Misso mõtsamiis Uibo Toomas (52) nimmati timahava Võro maakunna kõgõ parõmbas erä-mõtsamajandajas. Praktilidsõ mudsuga miis arvas, et mõtsa saa-i hoita õnnõ tsirgulaulu kullõmisõ ja mafankäümise jaos, tuud tulõ iks maaha kah võtta, ku aig õigõ om. A är ei tohe unõhta tuud, et kõrraga tulõ ka vahtsõnõ mõts kasuma panda ja tuu iist huult kanda.

Palfõ teil mõtsa om?

131 hektäri kolmõ kinnistü pääle. Ma ei olõ ammõdi poolõst mõtsnik, olõ esi nakanu. Opnu olõ hoobis telekide ja raadiotõ mehaanikus, tuud tüüd kah aastit tennü.

A nüüt sis olõ FIE-mõtsamiis: edimäst kõrda lätsi mõtsa 1992. aastal Družbaga, aasta peräst naksi joba Husqvarnaga lõikama.

Määne om hää mõtsaumanik?

Hää mõtsaumanik om tuu, kes iks vahepääl mõtsah kah käü, mitte õnnõ kotoh ei istu. Võtat mõtsa maaha, istutat vahtsõt asõmõlõ, kaet, mis sääil vahepääl sünnüs. Harvõndat, valgustat, nii proovit olla.

A et hää mõtsaumanigu tiitli tulõ seo aasta, tuu olõ hindäle ka üllätüs. Eks Soka Erki (erä-mõtsaumanigõ tugiisik, Eesti kõgõ parõmb erä-mõtsamajandaja 2006, haanimiis – UL) ai väega pääle, et võta konkursist ossa. Sis sai paprõ är täüdetüs. Häid mõtsaumanikkõ om tõisi kah, a või-olla mõnikõrd jäät rohkõmb pildi pääle!

Midä hinnatas hää mõtsaumanigu man?

Kaias mõtsa, rohkõmb kaias tuud, et ku mõtsa maaha võtat, sis iks midägi asõmõlõ panõt, mõtsa kõrrah hoiat.

Seo aasta Eestih edimädse kotussõ saanu Hiiumaa mõtsaumanigul om tettü palfõ kraavõ huuldämist, teid, kõva jahimiis om kah. Piät mõtsast kõkkõ võtma, mis and võtta.

Kuis ti tiiäti, midä ja kuis piät uman mõtsan tegemä?

Päämine om mõtsamajanduskava, mille perrä tiit. Säält sis kaet, mis vaia tetä om. Mõtsah kaet kah, et ku puu väega ripakil om, sis võtat maaha.

Noorõ mõtsa kasuma saaminõ om sääne, et piät taad väega huuldama ja kaema edimädse kats-kolm aastat. Et nuur mõts haina ja lehtpuu ala ei jää.

Määnest tüüpi mõtsaumanik olõti: kõva majandaja vai sääne, kiä taht seenen kävvü, tsirgulaulu kullõlda ja ei ihna mõtsa maaha võtta?

No mõtsa piät majandama, ku sa tuu päält elät. Muidoki om hää marju-siini kofada, tsirgulaulu kullõlda, a ku mõts om ragomisõs valmis, sis tä inämb parõmbas ei lää. Tulõ maaha võtta, vahtsõnõ mõts kasuma panda ja sis om sääil jälki mõnõkümne aasta peräst hää kävvü ja tsirgulaulu kullõlda.

Kas majandat ütindä vai om kiäki abin kah?

Päämidselt ütindä, mõnikõrd käävä poig ja väümiis kah abih. Vällävidämist olõ iks telnü. Ma viä mõtsa all kokko, tii viirde tuu ütõ külämiis. Lõikamisõ mano olõ kah paar kõrda harvesteri telnü.

Kõnõldas, et ku umanik mõtsa müü, piät tä nii palfõ massõ masma, et täl olõki-i inämb huvvi müvvä. Kuis tuuga om?

FIE ei piäki nii palfõ masma ku tuul juhul, ku inemine om niisama mõtsaumanik. Sis tä ei saaki muud kullu maaha võtta päält mõtsavahtsõndamisõ.

Tuu om muidoki uma süämetunnistusõ asi, kas vahtsõndat mõtsa vai ei. Mõts kasus lõpus esi kah jo. A ku panõt esi mõtsa kasuma, võidat koskil 10–15 aastat. Tuu 15 aastat võtat sis latsõlatsi käest, ku mõtsa kasuma ei panõt.

Tiiä, et lätläse ja suumlasõ omma massu vabambas lasknu ja mõtsandus om külh tuu pääle elävambäs lännü. Meil omma massu sälah. Ku mõtsa müüt, sis 45 000 om FIE-l massuvaba aastah, perräjäänü lätt massu ala.

Midä tulnu muuta?

Mõtsa võtat üte kõrra 80–100 aasta joosul maaha – kas

tulumassu om mõtõt võtta tollõ päält? Tullu sa nakkat edimäst kõrda saama 30aastadsõst mõtsast, ku tiit harvõmbas ragomist.

Lakõsragominõ tuu suurõmba tulu, a tuu om ütõ kõrd inemisepõlvõ joosul. Erä-mõtsakeskus om vällä rehken-dänü, et tuu tulumass, mis mõtsamüügi päält mastas, om 50 miljonni aastah, kas tuu om nii suur raha? Võissi tuu erämõtsaumanigulõ jättä.

Ku tuu mass är jääsi, toimõndanu mõtsaumanigu parõmba meelega umah mõtsah.

Muidõ umanigu tahaki-i mõtsa maaha võtta?

Jah, ku tulu- ja sotsmassu är massat, mõtsa kah viil vahtsõndat, sis jääs rahha jah palfõ veidü kätte.

Mõtsa rentaablus 80 aasta pääle om kats protsõnti, ku säält viil massu är võetas, ei olõ tahtmist jah inemiisil tetä.

Mõtsatüüstüse ostva palki hää meelega?

Jah, hää meelega. Seo aasta algusõh olõ külh veidikese ikunõ tunnõ: vähä tuust, et palgi hind olõ väega matal, tedä es taheta kah. 18 aasta joosul olõ edimäst kõrda, ku tõtõstõ es taheta.

Ku pedäjäpalki viil sait

müvvä, sis kuusõ vasta es tunnõ kiäki huvvi. A lõpus naati võtma ja suurõmba saeveski tundva huvvi külh. Parhilla om hind kah joba peris hää, olõ-i midägi ikkõ!

Midä arvati tuust, et riik taht parhilla suurõ jao mõtsa-maast müüki panda?

Ma ostassi külh, olõnõs muidoki hinnast. A RMK om kah väega hää mõtsaumanik ja majandaja, ku mõts RMK käeh om, om kah hää.

Kas mõtsavarga omma ti mõtsan kurja tennü?

(Sülgäs üle ola) Palgivar-gust ei olõ tundnu. Ei olõ ka kiäki kasuvat mõtsa maaha võtnu. Olõ kuulnu külh, et ku viil RMK Misso mõtskund olõ, et kattõ kipõlt är mõni kuurma.

Jahimiis olõti?

Ei, a siint-marja ku näet, sis pääle ei astu. Provva, Enc om mul sääne sceneh-mafah käüjä, ku timä iih är lätt, sis võtat «mõtsavahi» (pini Jõmmu – UL) kah ütch ja läät takah.

Kost ti mõts peri om?

Mu imäpuulsõ vanimä esä mõts om Hino kandih, naasõ mõts om Kriiva mõtsah, kah imäesä mõts ja seo talo mõts om naasõ esä mõts.

Olõti esi sis põlinõ seokandi inemine?

Vanaimä-vanaesä oli siist. Ma olõ Võrol sündünü, Tartoh elänü ja parhilla sis otsapitch tagasi. Naanõ om põlinõ seokandi inemine.

Mille ti tulliti juuri mano tagasi?

Sis olliva keerolidsõ ao. Põhiline olõ tuu, et provva om mul apteckri, Misso apteckri pidi pensioni pääle minemä ja kotus olõ vaba. Sis ollit nuur ja lätsit eloga ütch.

Lüüti ka seokandi elo eden-dämisel ütten?

Püvvät nii jah. Sai jälki voli-kokko kandideeritüs. Häda om muidoki tuu, et vald om väike-ne ja Tafnast kavvõl. Rahha om veidü ja piät väega märkmä, kohe tuu piät pandma.

Kuis nuuri saia siiäkanti?

Tuu om rassõ. Nuur tulõ sis, ku om elo- ja tüükotus olõmah. Hindä poig om Tartoh Kodumaja tehassõh insener, tütar om Rakvere spaah tasoja. A väega tihtsäle käävä kotoh, a ei mõista üteldä, kas tulõva tagasi. No vähämbält suvõkodo jääs näil siia. Mõts jääs kah, mõtsa iks om siin!

Teil om tunnõt nimekaim: umaaignõ laulupoiss Uibo Toomas. Kas tõnõtoist tunnõti?

Kaños mitte, a keskkooli-aol, ku Tartoh elli, sis sai iks Vanemuise tiatrih timä esä Uibo Väino esinemiisi kaemah käütüs. Tuu olõ illos aig.

Küsse HARJU ÜLLE

Kirä

Kiri kiroda aadrõssil Tartu 48, Võro liin 65609 Uma Leht vai info@umaleht.ee

Toimõndusõl om õigus kirju toimõnda ja näid lühendä. Kirä iist hono-rarri ei masta.

Tuu andsák kom-mõ kiusaminõ

Ku ma koolin käve, kolm-kümmend-nelikümmend aastat tagasi olõ lumi muiduki valgõmb ja hain hallamb, a õks olõ ka sõs säändsist latsi kah, kel tuu üle hää miil olõ, ku tõnõ ikkõ vai peläs.

Vahe olõ ennegi tuun, et sis pei tõsõ säänest veidikese and-sákus, kiä tõsõlõ halvastõ ütch, esieranis ku mõnda last ihuhädä peräst narriti. Suurõmba latsõ ja oppaja panni kah inämb tä-hele, mis ümbretsõõri tetti vai kõnõldi, ja säändsele kuva suuga latsõlõ üteldi, et nii ei olõ illus.

A mu meelest olõ kõgõ täht-sämb tuu, et suurõ inemise mõistsõ rohkõmb umma suud pitä ja es kõnõla nii armõtulõ tõisi inemiisi takan, nigu nüüt moodun om.

Tuu kõllanõ aokirandüs mui-duki küt kah rahvast üles: kõgõ «parõmb» uudis om tuu, ku kiäki naasõst vai mehest lahku lätt, rassõ haigusõ saa vai är koolõs.

Tuudaigu, ku «seebikit» viil telekast es näüdatä, olõs ju tüh-je juttõ ajamisõs ja tõisi takan kõnõlamisõs palfõ inämb aigu ollu. A kõnõldi õks palfõ vä-hämb, latsi kuuldon ei sukugi.

A nüüt võetas mõnõn pec-nembän kohvilavvangi tõnõkõrd mõni perekund hambidõ vahelõ ja hekseldedäs läbi: omma nä

sis joodigu, laisa vai tõisi meelest ullikõsõ. Kiäki ei panõt tähele, ku mõni lats kah säälsaman lavva veeren om. Ja ku juhtus, et tuusama tõistmuudu perre lats kah säälsaman koolin käü, sis lätt-ki narmisõs ja kiusamisõs.

Uma suu võinu mi õks roh-kõmb kinni külh pitä ja uma suurõ tarkusõ vahel hincle hoita. Ja latsilõ vai latsõlat-silõ võinu opada, et hindäst kehverbät tulõ avita, haigõt vai tõistmuudu inemist ei kõlba naarda ja tuu ei nõsta kedägi korgõmbalõ, ku tõist alandat. Kost tuu lats sis tiid, ku tälle kiäki ei kõnõla!

NÕLVAKU KAIE

Kuis väsümisest jaku saia

Ole lugenu raamadukogun pia egä kõrd Umma Lehte ja latsinuka mõistatust ka tennü. Ma käü Valgan koolin, a mu kodu om Lüllemäel.

Kuul alas häste, a tunne om mul 8. klassin iks palfõ ja algusen olli väega väsünü. A tuust väsümisest avif minnu vällä sõprus hobesega. Mõtli, et tahassi pruuvi ratsuta. Esä lepe mulle talun ao kokku, vei minnu kats kõrda nädälin ratsutama.

No om niimuudu, et panc joba kotun uma vahtse sõbra jaos leevä- ja tsukrutükü valmis. Edimäst kõrda võtse hobesega sõitmine seere nii kanges, nigu olessi kivi seen. A tunne, et tuud kooliväsü-mist inämb ei ole. Kõik aig ooda joba tuud, et saasi uma sõbrakesega ratsuta.

TANILASE LIIS (14)
Lüllemäelt

HARJU ÜLLE PILT

Ku Uibo Toomas mõtsa lätt, sis tä võtt iks Jõmmu kah ütten.

Võromaa perändkultuuri jälgi pite

HARJU ÜLLE
ylle@umaleht.ee

Võromaa inemise omma hää meelega ütēn avitanu Riigimõtsa majandamisõ keskusõ ettevõtmisõlõ, et saia kaardi pääle teedüst esieräliidsi vanno asjo ja kotussidõ kotsilõ. Timahava suvõl otsiti perändkultuuri märke Võro ja Valga maakunnast. Midä esieralist teedä saadi? Uursõ perrä Lasva, Misso ja Antsla valla perändkultuuri inventiirjä käest.

«Küläinemise kõnõlõsõ hää meelega asjo ja pallo mäletäse kah,» kitt Lasva valla perändkultuuri uurja, ineskine keskkunnainspektri Ruthe Ain.

Perändkultuuri uurõn lüüdä tä kotussõnimmi põnõva ilma. Näütüses Socoja. «Soc-kotussit om Lasva vallah mitu. Ku tollõ pääle mõtlõ, et vanal aol olli tah suurõ tammõmõtsa ja üle-pää suurõ mõtsa olnuva, sis soc võisõ tan väcga vabalt ümbre hulki,» märgotas Ain ja kõnõlõs edesi rahvasuust kuuldu juttu Socoja saamisõ kotsilõ: «Soc olliva käünü kafaga, kõigil olli hanna maah olnuva ja lätsivä ütē rata piteh ja sis olliva handuga uja sisse vidänüvä.»

Ainilõ sai selges, et egä nime takan om kimmäs sisu ja sükäv tähendus. «Näütüses kats lähikest kotust, Kafasuu ja Lahotusõ: eläjä acti hummogu kokko Kafasuuhu süümä, õdagu lahotõdi Lahotusõn är egäüts umma kodo minemä,» seletäs tä. «Vai Turramägi Võhandu jõõd perve pääl: tuu mäe all jõõh olf turb armõdu häste võtnu!»

Pallo põnõvit juttõ kõnõldi Ainilõ Lasva vallan elänü inemiisi kotsilõ. «Üts huvitav talomiis olf elänü, kedä ma esiki mäletä,» seletäs tä. «Ku ma olli poiskõsõtatt, sis tä sõitsõ iks PAZbussiga, tuul olf 0-kotus bussijuhi man, kõgõ tä istõ säääl, täl olf kaabu pääh, nahkmäntli säläh. Olf häste suur miis, üle saa kilo kimmäle. Mu jaos olf tõsidsõ talomehe võrdkuju. Tullf vällä, et tä olf olnu tõsinõ talomiis. Timä esäsä ostõ mõisnigu käest 1872. aasta maikuuh talo. Tollõ tõsidsõ talomehe tütrepoig näüdäs mullõ paprit, kos kõik om Liivimaa mõisnigu krediitkassalõ mastu 20 ruublit ja ilosahe olf vällä märgit, et tuust 1.40 olf ammõtnigu üllenpidämise taso. Mullõ miildüs, et tuud-aigu olf eräle ria pääle vällä kirotot kõik: võlg, protsõnt ja ammõtnigu taso, mitte nigu seo ilma ao celarvõh, koskottal kõik om är segät! Tuu talomiis pidi uma esäsä tallo, tullf kolhoosiaig, võeti tuu talomiis kolhoosiesimehes: olf hää miis, tiidse, kuis asi käü. A sis otsusf kulakidõ ja kehvikide komitee, et piät tä saatma Tsiberihe är.

Häötäjä-kolhoosiaig: seo Lasva valla Villa külä laut naas mädnemä päält tuud, ku kolhoosieläjä sisse aeti.

Saadõtigi är. A tullf tagasi ja elli korgõ vannusõni. Parhilla eläs Pikäkannuh tollõh Alasilla taloh timä latsõlats, kes pidä samamuudu tallo ja hoolitsõs mõlõmba vanavanõmba talo iist.»

Perändkultuuri uurmisõ aigu tetti ka ettepanõkit. Üts külämiis ütēf näütüses, et Pindi viinavabrigu piät tagasi tegemä. Tuu olõssi ka turistõlõ huvitav kaia. «Ütleemisega, et Lasva vallah olõ-i midägi kaia, olõ-i ma nõuh,» ütles Ruthe Ain ja tuu näütüses Käpä külä, kon om alalõ hulga ilosit vanno huunit.

Vahtsõ umanigu tegevä talost «konservi»

Ruthe Ain ütles, et rahvas om väcga tollõ puult, et vanno asjo uuritas. Tuuperäst, et vana inemise koolõsõ är ja perän olõ-i inämb kellegi käest küüssü: «Üte meesterahva poolõ lätsi, kes esi om ka päält 60, tä ütēf mullõ: «Olõs sa no kats aastat varramba tulnu! Mu esä tiidse kõiki asjo: tiidse mõisa kotsilõ, kes kos elli, mis kongi olf.»

Är koolnu vanno inemiisi elämise omma sakõst är ostnu noorõ, kiä tiia-i näist kotussist kuigi pallo. «Hää, ku näid huvitas talo aolugu, kogu-kunna juurõ. A mu süäme tege veidikese valusas tuu, et elo kaos seest är: vanna nakatas hoitma nigu konservi,» ütles Ain. «Häste ilosas tetäs, hain põetäs sentimiitre pikkudsõs: nigu muusõummi tulõ. A hää miil om mul näütüses säändsidi Käpä inemiisi üle, kes omma mitu-mitu põlvkunda elänü ütēh kotussõh. Huunõ omma kõrrah, vanno asjo mäletedäs.»

Är häönü asi, mändsegi varõmõ mõtsan olõ-i Ruthe Aini jaos tegeligult tuu õigõ perändkultuur: «Perändkultuur om nigu sceneniidistik puiõga ütēh: inemise ilma kultuurilda vai kultuur ilma inemiisildä olõ-i midägi,» märgotas tä. «Mõisavarõmõ omma hää asä külh, a mu meecest piässi kõgõ inämb väärtüstämä toda, mis om olõmah, kos inemine eläs ja midägi tege. Noidõ inemiisi jaos om tuu elo ütõ osa. Tuu omgi kultuur, elämise kultuur.»

Kolhoosiaig häöf Võromaal väcga hulga vanno ilosit huunit. «Tuu om õigõ, midä inemise ütēse kolhoosiaig kotsilõ: eläjä võeti käest, tüüd kästi ilma rahalda tetä ja huunõ lasti är laoda,» om Ain kuri. «Maaparandus om hulga kurja tennü, a hää miil om tuust, et siski ei olõ

Seo vormi perrä ollõv tettü mõisa-aol Pindi kalmuaia aiaposti.

kõik viil är häönü.»

Ain ütles, et om poiskõsõt pääle Võromaal elänü, a olõ-i inne mõtõlnu naidõ asjo pääle. «Inemise omma elänü, koolnu. Puu omma kõikaig nurmõ pääl olnu... A mille nuu puu omma nurmõ pääle kasuma jätedü, tuu nakkas peräle jõudma seo projektiga: egä pedäjä vai tamõ takan om ütõ talo,» seletäs tä. Tuu om Aini jaos võimsa tunnõ, ku tiiat ütē puu luku: «Näütüses kaet tammõ ja tiiat, et tuu istutõdi sis, ku miis ja naanõ lätsi paari. Ja et ku peremiis kuuli, olf tä 97 aastakka vana. Kadonu vanaimä kõnõf kah ütē-tõist, nüüt, ku käüt arhiivih ja kõnõlõt inemiisiga, sis saa pilt nigu terve kokko. Tuu om nigu uma maailma kokkopanõk.»

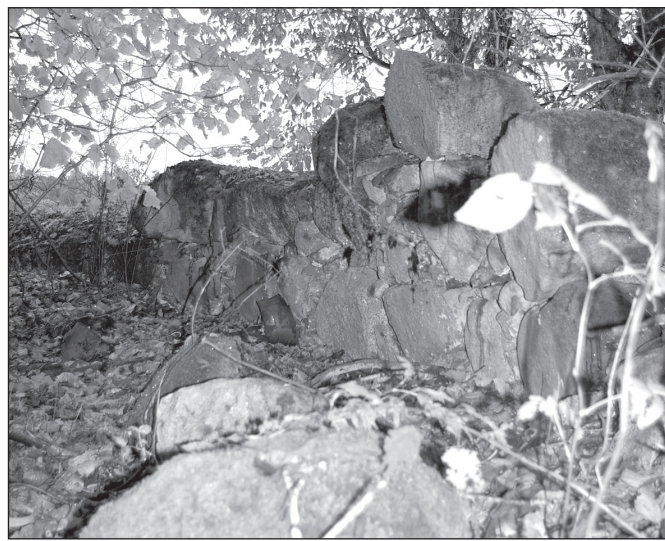
Om viil hulga asjo, midä Ain tahassi edesi uuri. Tälle miildüs tutõrda Pindi surnuaia pääl, kon omma mitmõ huvitava risti. «Poola, Rootsja ja Saksa nime, tahassi arhiivist uuri, kes naidõ nimmi takah omma,» seletäs tä ja tunnistas, et seosuvinõ ettevõtmisõ and tälle kodo-uurmisõ pisiläse.

Misso kandin sai ütõ külä kaardi pääle mano

Misso vallast otsõ perändkultuuri märke Kõivu Jüri, kiä eläs külh parhilla Rapla kandin. Et inemise timä tüüst tiidässi, sis kõnõf tä ettevõtmisõst kõgõpäält «Teeme ära!» mõttõtalossõl.

Vana pilt kõnõlõs: Lasva tulõtõrjõkomando posiir Lasvan Tsirgaski külän kolmõharõlidsõ pedäjä man. Õkvalt kural, tuu puu lähkül olf vanast kõrts. Rahvas kõnõlõs, et naisil saanu viländ, et mehe kõgõ kõrtsin löõberdäse ja paloti kõrdsi maaha.

PILD: HARJU ÜLLE, ERÄKOGO

Sika talo popsikotussõ võsust vällä tulnu tuulõveski müürü.

Täämbädses om Jüri kirja pandnu teedüst 110 asä kotsilõ, mõnd piät viil üle kaema. «Saa ildampa asjo mano panda, a mändsegi kotussõ pääl tulõ juun ala tõmmada,» seletäs tä.

Jüri lüüd tüüd teten näütüses ütē külä, midä kaardi pääl es olõ. «Ku olli Laisi külä läbi käünü, sai Kunnalannu mõtsavahi pojaga kokko. Sai teedä, et olf olõman olnu terve Maksa külä. Maksa mõts, org ja kraav olli külh kaardi pääl olõman, Maksa kao löüdse kah üles, vähä likõmb kotus olf,» seletäs tä.

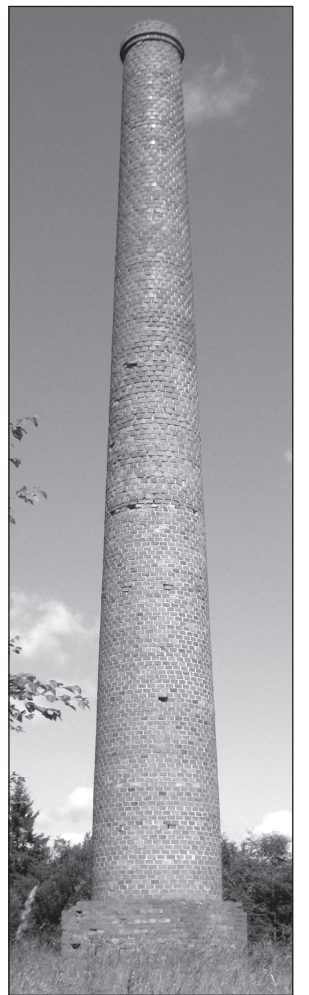
Vesiveskit sai kirja pantus, mõtsavahikordonidõ kotussit, mõtsavelli punkrit. Säälkandin olf mõtsavelli hulga. «Üts inemine andsõ teedä, et mõtsan om kivisild. Parhilla säält ütēgi

tiid ei lää, taht uurmist, mis sild tuu olf ja kuis tuud silda pruugiti,» saa ka Kõivu Jüri meecest perändkultuuri viil lõpmaalda edesi uuri.

Antsla kandist löüti hulga tuulõveskit

Antsla valla perändkultuuri otsja Kuusõ Joel kõnõf tüü alostusõn (16.06) Umalõ Lehele, et luut kokko saia teedüst 200 asä kotsilõ. «Seo arv om täüs,» kitt miis täämbä. «Ku häste otsit, võinu 400 kah tulla. Vald kund om suurõmb, ku algusõn arvati.»

Lehelugu avif: «Ma ei ütē, et pallo, a ku ma lätsi mäenestki kotust kaema ja ütli, kes ma olõ, sis es olõ vaia pikembält kõnõlda. Helistamiisi olf veidü, a toda inämb väärt: midu olõssi neo

Misso valla Vungi telliseteassõst om alalõ õnnõ pikk korsna.

asä jäänüki tiidmäldä,» seletäs Joel. Tedä hinnäst huvif teedüs vanno kuulõ kotsilõ. A kõgõ inämb sai kirja vanno talokotussit. Kõiki es jõvvaki kirja panda, Joel valõ vällä innekõkkõ nuu, mändse olli kõüdedü tunnõtuusi inemiisi, näütüses kirämiihiga.

Kangro Bernardi naabritalo peremehe käest sai tä lainus Kangro raamadu «Kipitai», kirämehe allkiri kah seen. Tollõn raamatun olf pallodest kotussist juttu. Joel hulksõ ümbretsõõri ja löüdse Akermann talo mant ilosa kivist võlvlaega keldri. «Seo om kõgõ ilusamb keller, midä ma näi,» kitt Joel.

Oe külän Sika talo popsikotussõn näkk Joel tuulõveski kivimüürü. Tast viie kilomeetri seen tullf kokko vällä neli tuulõveskit, kats olli olnu kivist ja kats puust. Üts puuveski lasti sõa aigu õhku, tõsõ kotsilõ kirof Kangro, et 1920. aastil tuu inämb villä es jauhva. Ütest veskist võeti kivve kolhoosilauda ehitämises ja tõnõ lagosi niisama är. Et tä löüdse nii väiku maa päält mitu tuulõveskit (vanal Võromaal olõ-i näid pallo olnu), om Kuusõ Joeli meecest ütõ väärt löüdmine. Tõnõ üllätüs olf timä jaos tuu, et kihlkunna «tüütäse» seo ilma aigu iks edesi: «Antsla vald olõ-i ütõ terve: Antsla kant käü selgele Urvastõga kokku, Tsooru nukk om esimudu ja Karula kant om kah hindäette,» kõnõlõs tä.

Perändkultuuri kirjapandminõ saa Võro ja Valga maakunnan seo aastaga läbi. Kokko kofat teedüs pandas Internetti Maa-ammõdi kodolehe pääle kaardipaika. Egä maakund saa ka uma raamadu. Tulõva-aasta jõud taa ettevõtmisõ ka Põlva ja Tarto maakunda.

Küüdsiga jahipini

KALKUNA MATI

Tiksi Ott tulf mu poolõ õiõndama kevjä, ku tä laika tõi üte küüdsiga kutsiga. Ma mäletä külh, ku tä lita käve sügüse mu Reksi man ja Reks tä paksus tekk.

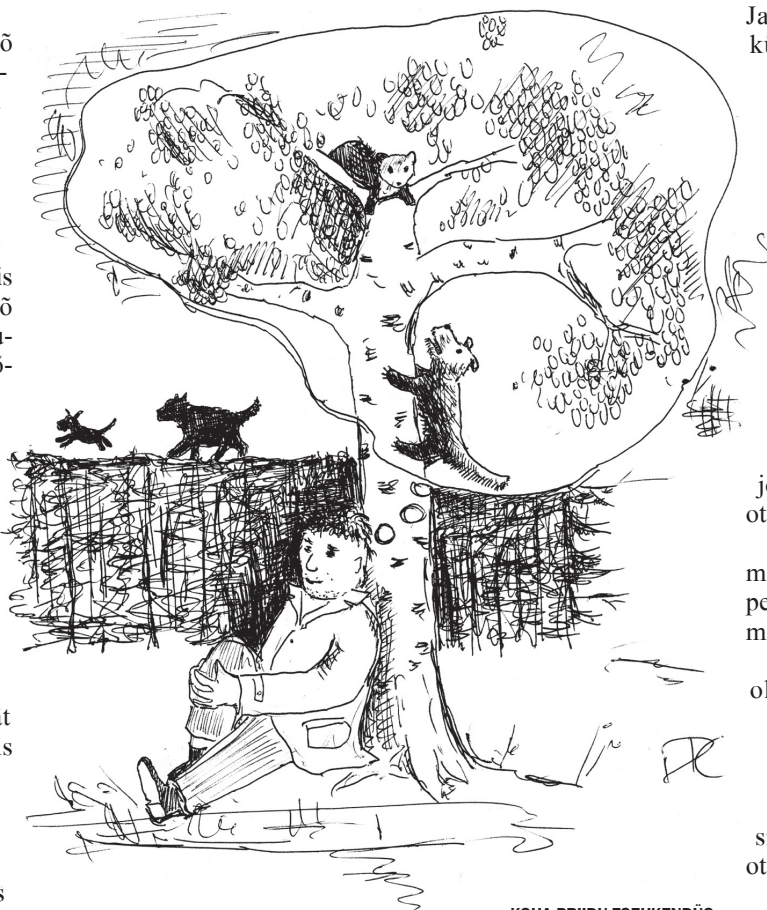
Reks om tšetšeni lambapini ja täl omma peris suurõ küüds. Noidõga ronõ tä joba kutsikast pääst puuriida otsa ja käve ka kuusõhekki piten patsirman.

A peris puu otsa ma teda külh es näe minevät. Tä om joba katsa aastanõ ja egä aastak lätt täl roniminõ parõmbas ja parõmbas.

Ma seledi Tiksi Otilõ, et är midägi õiõndagu, et kutsikal küüds omma, et sa piät mullõ vällä tegemä hoobis tuu iist.

Ott tegigi vällä ja sõs arutimi, et toogu egä päiv kutsik Reksi manu kuuli, et külh Reks tä hääs ronijas oppas.

Arvsimi kah, et kutsikast tulõ hüvä nugiõajaja pini, kiä Otil viil rohkõmb nugi-

KOHA PRIIDU TSEHKENDÜS

sit avitas kinni võtta.

Nii nakaški kutsik neli kõrda nädälin Reksi man käümä.

Õks puuriida pääle ja kuusõheki pääle. Viimate lät-sivä nii kõvas mehes, et peris

joosiva müüdä kuusõhekki. Ja joosta om näil ruumi külh, kuusõhekk om 40 miitret pikk ja katõ miitre korgunõ.

Mõni päiv es saa ma kotun olla, pidi Tartun silmäarsti man käümä.

Sõs oll Reks ketin vingnu ja pojakõnõ Oti puul rüüknü. Ja ku ma kodu tulli, sõs käve oppus õnnõ edesi.

Nüüt om mitu kuud müüdä lännü ja piäs joba oppama kutsikut puu otsa ronima.

A ma ei saa puu otsa minnä ja Ott jäl ei taha, tä pelgäs, et satas puu otsast maaha.

Ma ütli külh, et tuust ei olõ midägi, et ma kutsu kiirabi, a Ott õks kahtlõs edesi.

Või olla, et ku lumi maaha tulõ, nakkas kutsik esi nugiõ perän puu otsa tükmä.

Nüüt piämigi uutma lum-mõ ja külmä talvõ. Kutsikal mugu küüds kasusõ ja ronimisisu ka kasus. A Otil kasus nugiõpüüdmissisu.

Palläs võtminõ avit!

RUITLASÕ OLAVI,
poliitiga-kaeja

Edimäne Eesti poliitik, kiä hinnäst avaligult palläs võtt, oll inneskine rehvormieräkundlanõ Galojani Anna Maria. Anna Maria mõist häste röivil olla, niisama mõist tä häste röivilda olla. Ma märke umactte, et egä taa asi viimätses ei

olõ hingemüümine määnegi küsümüs, sõs ihho müvvä, ku tuust määnestki kassu piäs saama, om joba väega lihtsäl!

Es lääki pallo aigu, nii nigu ma mõtligi, õkvalt kotusõpäältside valimiisi keskel pand Järva-Jaani saadigukandidaat Truuveri Margot (IRL) netti üles ummi alastõpilte. Illos linalakk nuur naistõrahvas, ekäpiten timmin. Sääne õkvalt pand hinnäst uskma. Rõnna kah nii suurõ...

Ma sai selge sõnõmi: vali IRL, näidõ tissega söödämi är nii latsõ ku suurõ inemise! Järva-Jaani inemiisile siski tuu sõnnom peräle es jõvva: Margot volikokko es päse. A muido es lääki IRL-il kõgõ sitõmbalõ.

Veidükese inne Margoti pilte tulliva vällä rehvormieräkunna nuurpoliitigu ja geiaktivisti Pressi Argo kunagi tettü alastõpildi. Ma esiki näi ütte, Argo oll sällüle ja hoitsõ umma mehevvo peon ja esi kai valijalõ uskmist väärt näoga otsa. Nigu mi tiiami, es lää ka Rehvormieräkunnal kõgõ sitõmbalõ: õnnõ tuuperäst, et kõik gei anni helü näide puult.

Rohiliidsi eräkund jätf uma

reklaamitüü poolikus. Näil om sümpeatnõ nuurikogo. Ohh, rohi-liidsil om eräkunnan ilosit nuuri naisi! Ja mihi. Ega Strandbergilgi hätä olõ-i. Olõs õigõl aol internetti «tsilknu» pilt, kon Marek olnu rohiilidsi vähälige stringega, kaenu valijalõ rohiilidsõ pilguga

otsa ja pildi allaviirde olõs olnu kiroto: «Teie Stringberg». A no om ilda, tulõmusõ omma nii nigu nä omma.

Kristligu demokraadi niisama. Kõik avaligu kotussõ olõs pidänü pallitilüüdüisi kristlikkõ demokraatõ täis olõma. Ega Jecusõl kah risti pääl väega pallond sälän es olõ. Pałas kihä müü ja ku müvvä ei mõista, om su kotus sääl, kon kristligõ demokraatõ kotus parhilla.

Rahvaliidust ma saa arvo. Näid ei pästä ka röivist vallalõ võtminõ. Rahvaliidun ma olli kunagi esi ja... näeti... tullgi ikk pääle...

Keskeräkunnal läts häste. Ilda aigu posiiirse kavõhus-hüppäjä Balta puulpallalt aokiräle FHM. Viil om teedä, et tsestriste naisikogo juht Irene Ränk-Ernis posiiirse 17-aastadsõlt raha iist tävveste alastõ. Rakvere keskeräkundlasõl Kruve Virgol oll viil eelmädsel aastal peris uma pornolehekülj, kon tä härgüf inemiisi orgjit pidämä...

Tuud, kuis pałas iho perisel müü, saami nätä 2011. aasta riigikogo valimiisil. Sõs ei jätetä kellelegi pükse jalga, ei Laarilõ, ei Savisaarõlõ...

Uma Lehe 2009. aastaga suur jutuvõistlus!

Uma Leht kuulutas vällä joba viiendä **periselt juhtunuisi juttõ võistlusõ**. Loodami, et ka seo kõrd saadõtas meile hulga hääd lugõmist. Parõmba jutu trükümi är 2010. aastaga joosul. Noidõ kirotaja saava honorarri kah.

Seo kõrd oodami võistlusõlõ kolmõ sorti juttõ:

1. Periselt juhtunu nalakas lugu

Või kirota juttõ nalaliisist johtumiisist hindä perren, tutvõdõ-sõpruga juhtunuisit vipõruisist, kala- ja jahimehe-nallu, bussin, tohtri man ja muial kuultuisi ummamuudu jutujamiisi jne.

Väega omma oodõdu kirätüü tohtridõ, bussijuhtõ, autopoodi müüjide ja tõisi käest, kink tüü man pallo rahvast

käü ja egä päiv midägi nalalist sünnüs. Jutu piäsi olõma periselt juhtunu (vähämbälts piäsi kirotaja tuud esi uskma). Anekuudõt pallõsi mitte saata!

2. Periselt juhtunu tõsinõ, piiaigu uskmalda lugu

Egä inemine tiid vähämbälts ütte luku, miä jääs elos aos miilde, olku tuu sis hindä vai tõisiga juhtunu. Tuu või olla kurbliinõ, oppusõga, saatuslik vai muido esimuudu lugu, millest uman tutvustõõrin pikkä aigu kõnõldas. Lugu, midä om rassõ vällä märki, a kae, ummõhtõ om periselt juhtunu.

3. Lugu hindä vai tutv inemise parhillatsõst elost «Kuis ma (tä) ilma tüüldä jäie ja miä päält tuud saiõ».

Lugu või olla nii nalalinõ ku väega tõsinõ!

Kuis juttõ saata:

Egä inemine või saata nii pallo juttõ ku taht. Jutt ei või olla inne mõnõn tõsõn lehen vai raamatun ilmnu.

Egä jutt võisi olla kas eräle fail (ku saadõtas e-kiräga) vai kirotoõ eräle paprõ pääle.

Egän jutun piäsi kimmähe olõma kirän säändse aša: päälkiri, mis aastal (ku ei mälehtä täpsele, sõs umbõs) lugu juhtu, täpsä kotussõnõmi, kon lugu juhtu, jutu tegeläisi õigõ nime (NB! ku tahati, et lehen olnu teil vai ti juttõ tegeläisil tõnõ (vällämõtõld) nimi, kirotagõ tuu eräle luu lõppu mano!).

Egä jutu (!) mano kirotagõ kimmähe uma nimi, aadrõs ja telehvoninumõr! Eri sortõ juttõ juttõ hindas gliikmõlinõ žürii eräle. Oodami juttõ **17. märdikuu päävani!** Jutu saatkõ: info@umaleht.ee vai

Uma Leht, Tartu 48, 65609 Võro liin. Tunniõnõ: jutu-võistlus.

Parõmbilõ kirotajilõ omma vana Võromaa ettevõtja avvohinnas vällä pannu hulga ummi ja häid asjo!

Pääavvohind: Üts päiv katõlõ inemisele Verska sanatooriumin!

Uma Lehe toimõndusõlt saa egä jutuvõistlusõlõ kirotaja Võro-Seto tähtraamadu 2010 ja om oodõtu jutuvõistlusõ pitto 4.12.2009. Parõmbilõ omma avvohinnas ka Uma Lehe hammõ ja koti, võrokeelidse raamadu, vana Võromaa sainakaardi ja priikutsõ 2010. aasta Umma Pitto.

UMA LEHE TOIMÕNDUS

Määne umahussõna passis kokko määndse nimisõnaga? Vastus saadaq ärq ildambalt 29. 10!

Latsilõ

Vastussõq saatkõq
Tartu 48, Võro liin
65609 Uma Leht vai
info@umaleht.ee.

Manoq kirotagõq uma nimi, vannus, aadrõs ja telehvoninumõr. Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit latsiraamatit vai kasette ja Uma Lehe klepse.

Mineväkõrdnõ ülesannõ oll tõlki latsi võrokeelidse perekunnanime cesti kiilde.

Õigõhe tõlkmisõ iist saava avvohinna **Kobini Laura** Parksepä koolist ja **Liiva Karoline (14)** Võrolt.

MAKUS
LÄMMI
KIPÕ
NILBÕ
LAIH
PEHMEQ
HAPU
KORGÕ
PEENÜKENE
TARK

TSÕORIK
HÕORIK
MÕRRUV
KERÄN
MATAL
OHKUKONÕ
SILLE
PUNANÕ
LÜHKENE
KREHVTINE

TSITRON
PADI
PILVELAHKJA
MUUS, SAHVT
AUTO
PREILI
OPPAJA
PÄIV
KUNN
LIHA

IJÄ (JÄÄ)
SÜÜK
PUHM
SÖIR
GREIP
LEHM
LÖPP
SIIL
NUPP
LÕUG

Ülesandõ märkeq vällä PERÄMÄDSE ENE JA FASSTRÕ MARIKO pildi tsehkenf SAARÕ EVAR

Kaeq egä kolmapäävä vahtsit Jussi-multikit: www.lastekas.ee → Jussi multikad → multikaq võro keelen!

Tossu Tilda pajatusõ

Pulmarong

Võron sõif ilmadu uhkõ pulmarong. Kõgõ iin nuurpaari valgõ lindiga massin, kapoti pääl suur svammist verrev süä ja häitsme. Passun and kavvõlõ märki: mi tulõmi! Takan rodo pulmaliisi massinit.

A et pulmarong sõif läbi mitmõ uulidsa, koräs tä sappa tõisigi massinit. Kõgõ lõpun lõkuf kommunaali virdsavaat. Egä kiäki es taha jo nuurpaari massinast müüdä minnä. Nii et väega pikk pulmarong. Sõitja esi tiidse, kinkal oll tuu pulmaga pistmist.

Parajahe vei sõitjidõ tii müüdä kaubamajast, tuust inneskidest Vanaliina poodist. Säält olli õkva vällä tulnu kats naistõrahvast, kiä jäi saisma ja pulmarongi vahtma.

Ku pikk rodo oll pia müüdä saanu ja virdsavaat näide kot-silõ jõudnu, es olõ üte naasõ imehtõsel otsa egä viirt. Tälle tundu väega andsak, et säänest värki vectäs ütten pulmaliisiga. A timä seldsiline oll ilmotsalda teräne naistõrahvas. Timä pand äsa paika: «Sa ei tiä, ku

pallo pulmõn süvväs! Inne ei jäetä perrä, ku söögikraam om perämädsel palani kinni pitsit. Säändse pütü kotus õkva omgi egän pulman, muido omma kõik kotusõ paska täüs!»

Ämmä pööri tullü

Üten Võromaa talon käve tõist päivä pulmapido. Eelmäne õdak oll kõik olnu väega illos: süüdi ja juudi, laulõti ja tandsiti.

Kesküü aigu mængiti maaha pruudipärg. A kõik ei lõpõ nii ilostõ, nigu om alanu. Vet sääl oll uma osa ka suurõl hulgal viinakraamil, midä oll hindäle sisse act.

Nii juhtugi, et ämmä, viinakarm pään, pööri umavahel rängält tullü. Edimält tsusiti tõõnõtõist sõnnoga. Sis läts kõvas andmisõs: veri ja hiusõkarva lindsi. Tülü kokkovõtõ: ütõl ämmäl jalg perrä lüüd, tõõsõl silm sinine.

Vimm jäi ämmile sisse ka päält tuud, ku haava lakudu. A nuurpaar ellilõstõ, es olõ näil tõõnõtõisõlõ midägi halvõ üldä.

Kuuluda

Kuulutõsõ tel 78 22221,
info@umaleht.ee

Teemi är!

Võtami maaha ohtlikkõ puid ja lõikami võssu. Tel 5810 8597.

Müü

Müü lahutu küttepuid (erinevä pikkusõ). Tel 503 1133.

Müü söödävillä, jahhu ja kana-terri (tritik) kodotuumisõga. Kõsü perrä tel 5621 3174.